

ORNIS FENNICA

1928

SUOMEN LINTUTIETEELLISEN SEURAN JULKAISEMA
UTGIVEN AV ORNITOLOGISKA FÖRENINGEN I FINLAND

N:o 2

Toimittajat: tri *Ivar Hortling*, Helsinki —
Kulosaari, maist. *Einari Merikallio*, Kerava.

Toimituksen osoite: tri *Ivar Hortling*, Helsinki — Kulosaari.

Vuosikerran tilaushinta: Smk. 35:—, ulko-
maille Smk. 40:—

Redaktörer: dr *Ivar Hortling*, Helsingfors —
Brändö, mag. *Einari Merikallio*, Kerava.

Redaktionens adress: dr *Ivar Hortling*, Helsingfors — Brändö.

Prenumerationsavgift per årgång: Fmk 35:—
till utlandet Fmk 40:—

Bezugspreis für Abonnenten im Ausland Fmk 40:—

Till frågan om törnskatans *Lanius collurio* L. rovdjursnatur.

Av Dr HJ. SCHULMAN.

I en uppsats om törnskatan *Lanius collurio* L., vilken ingår i h. 4, 1927 av *Ornis Fennica*, pgg. 113—116, uppmanar författaren, doktor E. Qvarnström, tidskriftens läsare att meddela sina iakttagelser angående denna fågels levnadsvanor, särskilt med hänsyn till valet av födoämnen. I det följande skall undertecknad för sin del med några rader villfara hans önskan, ehuru medveten om tillfälliga observationers ofullständighet. Så har det t. ex. aldrig lyckats mig att överraska någon törnskata inbegripen i spetsandet av levande byte på tornar eller taggar, men väl har jag på trenne skilda orter påträffat taggspetsade lik av större insekter, och på ett ställe t. o. m. av fågelungar och möss.

Första gången skedde det, vill jag minnas, 1869 eller 1870 i trädgården i mitt fädernehem *Lautsia* egendom i Hauho socken, där jag som gosse fann några humlor uppstickna på torkade smågrenar av ett sötkörsbärs- eller fågelbärsträd (*Prunus avium* L.) i körsbärsskogen, ej långt från ett törnskatsbo med 4 ungar och 1 rötägg.

Mellan åren 1892 och 1917 vistades jag under sommarmånaderna på Tötär gård i Lojo socken. Trädgården därstädes utgör ett älsklingstillhåll för törnskatan, och där blev jag vissa år i tillfälle att se insekter, främst humlor, men även någon skalbagge, såsom jordlöpare (*Carabus*), tordyvel (*Geotrupes*) etc. samt någon vingberövad fjäril, såsom en gång blåa ordensbandet (*Catocala fraxini* L.) spetsade på grenar av ett plommonträd. År 1913 var märkvärdigt givande i detta hänseende, i det att bytet då bestod utom av insekter

även av mindre ryggradsdjur, såsom av följande annotationer framgår. Den 10:de juli befanns ett litet möss spetsat i ett plommonträd ungefär 25 meter från en tät degbärsbuske (*Ribes alpinum* L.), där ett törnskatapar hade haft bo med 5 ungar. Jag beslöt att om möjligt ringmärka dem, sedan jag påträffat dem sittande sida vid sida på en torr gren i ett plommonträd nära marken. Då jag närmade mig, flögo de upp, men en av ungarna orkade icke flyga långt. Jag fick fast den, ringmärkte den med nummer 463 och gav den friheten. Under förföljelsen flög modern från buske till buske, utstötande ett ilsket zerr täck, täck, zerr täu, teck, teck. Vid närmare granskning av trädet hittades på dess nedersta gren rester av en spetsad fullvuxen unge av gråsångaren *Sylvia communis* Lath. s. *cinerea* L. Icke alltför långt ifrån detta ställe hade ett gråsångarpar haft bo med flere ungar i en krusbärsbuske. Boet var nu tomt och alla ungarna voro utflugna. Det är möjligt att den dödade ungen just hört till denna kull. Följande morgon fanns åter igen liket av en ny gråsångarunge på samma kvist. Förmodligen hade även denna samma härstamning som den föregående. Par dagar härefter hade en unge av grönsiska *Carduelis spinus* L. tillkommit i samlingen. Törnskatorna måste hava burit varje fångat byte från de skilda platserna för morden till trädet, men jag blev aldrig i tillfälle att se detta. I dess ställe såg jag ungarna ofta taga sig en vilostund i det oftanämnda plommonträdet. Då de icke mera läto fånga sig med händerna, beslöt jag, med användande av list, försöka få dem i mitt våld, för att fullfölja deras ringmärkning. Jag fäste en snara av tagel vid ändan av ett metspö och närmade mig försiktigt till platsen. Händet det att någon av dem blundade, sträckte jag långsamt fram spöet, noga efterseende att blinkhinnan var dragen över ögat. Plirade detta, stod jag stilla med spöet orörligt. Och jag fann då, att fåglarna icke visade någon rädsla för spöet. Under tålmodigt manipulerande kom jag slutligen därhän, att snaran kunde sänkas om halsen på det utsedda offret. Sålunda lyckades infångandet av två ungar, vilka fingo ringarna 264 och 265. Senare blevo de så skygga, att icke ens sistnämnda metod lyckades. Då företogo sig mina gossar att kliva i träden för att därifrån skaka ned dem. Och efter det någon av ungarna flugit över till ett annat träd, upprepades samma manöver ända tills fågeln tröttnat och kunde tagas. Men alltid befanns den fångade vara någon av de tidigare ringmärkta exemplaren och vi åtnöjde oss med dessa tre. Snart

försvann också hela familjen från trädgården för att först efter ungefär en vecka återkomma. Och då visade det sig snart, att återigen en fågelunge var spetsad på samma kvist som de föregående. Denna gång var det en ängpiplärka *Anthus pratensis* L. Vid en granskning av liket framgick följande: Kroppen låg längs grenen med buken nedåt, genomborrad i bröststrakten av en förtorkad smågren. Ryggraden var avbiten ända från halsens bas till stjärtroten samt avlägsnad. Likaså voro alla revben avbitna. Vingarna hängde ned på sidorna av grenen, och de ljusröda lungorna lyste bjärt fram på var sin sida av kroppen. De voro hela och orörda likasom inälvorna i kroppens mittellinie. Kort sagt, alla mjuka delar voro orörda och fingo så förbliva.

Hela detta energiska, tidsödande slaktande, som endast ledde till anskaffandet av mat åt asätandeflugor, ter sig i sin meningslöshet blott som ett utslag av stor mordlust, som lockat törnskatorna att döda mer än de och deras ungar förmått förtära. Man lägge märke till huru tätt på varandra morden utförts. Endast den första gråsångarungen hade av törnskatungarna sönderplockats. Alla de andra fåglarna, insekterna och mösset fingo onödigtvis ruttna och förtorka. G. Kolthoff säger sig heller aldrig sett törnsikator äta insekter, som någon tid suttit spetsade, och troligt är, att törnskatan endast förtär färskt kött av självdödat byte.

Vad det ovanomtalade törnskatparet på Tötär i Lojo beträffar, anser jag det hava visat prov på alldeles exceptionellt högt uppdriven mördarmani och är böjd för att giva professor Lönnberg rätt i hans påstående, att törnskatans vanor äro såväl individuellt olika som olika i olika trakter.

Efter år 1917 har jag om somrarna återigen vistats i Hauho socken på min villa, Rantala, i vars gamla trädgård speciellt krikonskogen erbjudit ypperlig häckningsplats för törnskatan och tillhandahållit denna fågel med otaliga taggar, lämpliga för spetsandet av fångat byte. Men under hela det decennium, som förflutit under min vistelse där, har jag endast funnit ett par spetsade humlor i krikonträd och en i en rosenbuske, men inga ryggradsdjur. Törnskatorna tyckas således här visa mindre mordiska — och kanske även mera normala levnadsvanor än det skildrade paret i Lojo.

Zusammenfassung. Verf. hat die Lebensgewohnheiten des rot-rückigen Würgers an verschiedenen Orten in Finnland studiert, und

ist zu der Auffassung gelangt, dass die Art in bezug auf das Töten und Aufspiesen erbeuteter Insekten und Wirbeltiere individuell verschieden und auch an verschiedenen Orten verschieden ist.

Iakttagelser rörande fågelfaunan på Kittelskären i Kyrksläotts socken¹⁾

Av R. KREÜGER

Undersökningsområdet — Stor-Mickelskären — utgöres av några större skogbevuxna holmar jämte ett tiotal kala småskär. Att fågelfaunan hittills fått bygga och bo i relativ ostördhet beror till stor del på ögruppens avskildhet. Dels ligger den något på sidan om den allmänna farleden, dels utgör avståndet till den inre skärgården (ca 3 km) ett gott skydd, då därigenom de vanliga äggplundrarna så gott som helt och hållet saknas. Någon bosättning finnes ej. Dock hava de senaste åren spritsmugglarna delvis stört friden på dessa annars lugna och fridfulla hållar, genom att anlita ögruppen som bas för sina nattliga expeditioner. Åverkan och plundring har dock ej i nämnvärd utsträckning förekommit.

Alla småskären bestå av granithällar, i vilkas skrevor vegetationen utgöres av gräs- och halvgrästuvor. Några förkrympta enbuskar finnas här och där och uppliva enformigheten. Till denna grupp hör Juktisgrund, Mickelskärshällarna samt Norra- och Södra-Linlandet.

Skrubböns södra del består av klippblock, söndersprängda av is och hav med djupa skrevor och raviner, medan öns mellersta och norra del utgöres främst av fast granitberg, i vars skrevor en tät, krypande enrismatta som ett täcke utgör skyddande boplats för ejder m. fl. fåglar. På ostsidan växer rönn och al.

De enda skogklädda holmarna äro Lövlandet, Bylandet och Norrlandet. Här är tallen den dominerande, med svagt inslag av rönn och al, medan stora ytor mellan stenblocken täckas av enris.

Sand- och rullstenstränder finnas ej i större utsträckning. Endast på Storhäll finnes en liten vik med rullstensgrus.

¹ Alla bilder till denna artikel tagna och bekostade av förf. Red.